

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และเป็นไปตามหลักการของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งให้ การจัดระบบโครงสร้าง กระบวนการจัดการศึกษาของไทยมีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความ หลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ดังปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 39 ที่ว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัด การศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยัง คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 2) การกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความ คล่องตัว มีอิสระ ในการบริหารจัดการเป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็ง ให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง การกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามี อิสระมีความเข้มแข็งในการบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็วและ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ ดังนั้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ใช้ การบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม มีการจัดระบบบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้อง เนื่องจากสถานศึกษา ที่เป็นนิติบุคคลมีสถานภาพที่เป็นทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่อยู่ภายใต้กฎหมายมากกว่า สถานศึกษาที่ไม่เป็นนิติบุคคล ดังนั้น ในการบริหารงานผู้อำนวยการสถานศึกษาในฐานะ ผู้แทนนิติบุคคลจึงเป็นคนที่มิคุณลักษณะที่เพียบพร้อมทั้งในเรื่องของความรู้ในการบริหาร โรงเรียน และศาสตร์ในการบริหารคน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 3)

การบริหารสถานศึกษา คือ งานในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง ซึ่ง จำแนกเป็นหมวดหมู่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะงาน ตามโครงสร้างของการจัดองค์กร

ตามระบบการศึกษา และตามแนวคิดของนักบริหารการศึกษาแต่ละคน บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญต้องใช้ความเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำ เป็นหัวหน้าในการใช้อำนาจและตำแหน่งที่มีในการบริหารจัดการให้การศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ผู้บริหารต้องมีความเป็นมืออาชีพ เพราะผู้บริหารเปรียบเสมือนจอมทัพสำคัญที่จะนำพองค์กรให้ก้าวไปในกระแสแห่งการปฏิรูปได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ผู้บริหารในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางบริบทหลากหลายส่วนนั้น น่าจะเปรียบได้กับผู้บริหารมืออาชีพ ซึ่งเปรียบประดุจ หัวจักรสำคัญของขบวนรถไฟยุคปฏิรูปการศึกษาที่จะทำหน้าที่สำคัญต่อการขับเคลื่อน ขบวนรถไฟไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ได้โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพ คุณภาพ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2543 : 27-28)

การบริหารจัดการให้การศึกษาของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารที่พึงประสงค์ควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ ประการแรก ภูมิรู้ ผู้บริหารการศึกษาต้องมีความรู้ทางบริหารศาสตร์ เข้าใจหลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหาร มีทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน รวมทั้งมีความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ มีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ มีเทคนิควิธีด้านการประสานงาน การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ประการที่สอง ภูมิธรรม ผู้บริหารการศึกษาที่ดีย่อมมีภูมิธรรมในการบริหารมีความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา โดยเฉพาะต้องรู้จักการใช้หลักธรรมทางศาสนาเพื่อการบริหารงาน เช่น พรหมวิหาร 4 สัมปยุตธรรม 7 สังคหวัตถุ 4 อิทธิบาท 4 และประการที่สาม ภูมิฐาน หมายถึงคุณลักษณะที่เหมาะสมในการเป็นผู้บริหาร ทั้งด้านการพูดจา การแต่งกาย บุคลิกภาพส่วนบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539 : 11-12) ซึ่ง เสม พริ้งพวงแก้ว (2541 : 4) ได้กล่าวสนับสนุนว่าผู้บริหารต้องพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาผู้ร่วมงานซึ่งต้องมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้มีความรู้ดี เป็นผู้มีความประพฤติดี และเป็นนักบริหารที่ดี เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีภาระหน้าที่หลายประการ ได้แก่ การวางแผนการปฏิบัติงาน กำหนดหน้าที่และวิธีดำเนินงาน บุคลากรในสถานศึกษา ควบคุมดูแลและติดตามผลการดำเนินงานด้านวิชาการ จัดทำระเบียบและวัดผลประเมินผลการศึกษาให้เป็นไปตามหลักสูตรแผนการสอน โครงการสอนทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ งานบริหารทั่วไปของสถานศึกษา เช่น อาคารสถานที่ การเงิน พัสดุ ครุภัณฑ์ ทะเบียนและเอกสารให้เป็นไปตามระเบียบ ควบคุมดูแล ปกครองจัดระบบงานในสถานศึกษา มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ติดตามให้คำปรึกษา แก้ปัญหาและนิเทศบังคับบัญชาครู – อาจารย์ ตลอดจนหน้าที่อื่นๆ ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องครบถ้วน ติดตามประสานงานสร้างเสริมความสัมพันธ์กับประชาชนในท้องถิ่น วิเคราะห์วิจัยและประเมินผลงาน รวบรวมข้อมูล และจัดทำสถิติต่างๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพ

ด้านการศึกษานำเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ ทางการศึกษามาใช้และเผยแพร่พัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของประชาชน และเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการต่างๆ ตามที่ได้รับแต่งตั้ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 8-9)

ดังนั้นผู้บริหาร จะต้องมีความรู้และทักษะที่เหมาะสม มีพฤติกรรมในการนำที่ถูกต้อง เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์กรขึ้นอยู่กับผู้นำหรือผู้บริหาร เพราะจะเป็นผู้นิยามสั่งการ หรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 97) ซึ่งลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษานั้นประกอบด้วยเรื่องที่สำคัญ ได้แก่ มีความพร้อมทางด้านข้อมูล มีความรู้ทางวิชาชีพ มีความรู้เท่าทันในสถานการณ์ มีทักษะในการเข้าสังคม มีทักษะในการวิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหาและตัดสินใจ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีพฤติกรรมกล้าเสี่ยง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้สึกไวต่อบุคคลอื่น มีความใฝ่รู้และใฝ่เรียน ซึ่งคุณลักษณะต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารในยุคปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องมี นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีลักษณะพิเศษกว่าคนอื่น ๆ ในองค์กรแล้ว การจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักและให้ความสำคัญแก่ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน เอกชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมจัดการศึกษา ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้มีบทบาทและหน้าที่ในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน โดยให้ความร่วมมือสนับสนุนทางการเงิน วัสดุและแรงงานเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้จะให้การสนับสนุนดังกล่าวแล้ว ควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะเพื่อปรับปรุง โรงเรียนให้ได้มาตรฐาน (กิตติมา ปรีดีคิดล. 2537 : 76-78)

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางราชการที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด ผู้ปกครองและชุมชนจึงตั้งความหวังไว้สูงที่อยากเห็นสถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เพราะสถานศึกษาที่มีคุณภาพนั้นเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จและความพึงพอใจของครู ผู้ปกครอง นักเรียนและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนทั้งชุมชนในเขตบริการ คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้นมาจากคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียน ถ้าสถานศึกษาหรือองค์กรใดได้ผู้บริหารที่มีคุณภาพเข้าไปบริหารงานแล้วย่อมเป็นหลักประกันคุณภาพได้ว่าหน่วยงานนั้นต้องได้รับการพัฒนาอย่างแน่นอน การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีต้องมีวุฒิภาวะ การมีวุฒิภาวะนั้นยังรวมถึงผู้มีภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐานซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 54) และเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารระดับโรงเรียน ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดได้ให้กรอบแนวคิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำ และด้านบุคลิกภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 28)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานทั้ง 4 ด้าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีนโยบายที่จะพัฒนาให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน กล่าวคือ ด้านบุคลิกภาพ ต้องการให้ผู้บริหารมีบุคลิกภาพที่ดีทางกาย วาจา ใจ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา วางตัวเหมาะสม มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้านผู้นำ ต้องการให้ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เสียสละ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด วินิจฉัยสั่งการได้อย่างมีเหตุผล สื่อสารได้ดี และสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานได้ ด้านวิชาการ มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน สื่อนวัตกรรม การวัดประเมินผล การวิจัยในด้านต่าง ๆ วิชาชีพครู ภาวะเยียบต่าง ๆ ตลอดจนนโยบายรัฐบาล ส่วนด้านความสามารถในการศึกษาต้องการให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เข้าใจการจัดองค์กรและระบบงาน เข้าใจภาวะเยียบด้านการเงินและพัสดุ ระดมทรัพยากรจากชุมชน มีการนิเทศและพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เชื่อมต่อการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2. 2547 : 7)

เพื่อให้ได้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 2 จึงได้กำหนดวิธีการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนโดยการสอบคัดเลือก มีการสอบข้อเขียนทดสอบความรู้ ความสามารถทั่วไป ความรู้ความสามารถที่ใช้เฉพาะตำแหน่ง ประเมินประสบการณ์เดิม ความเหมาะสมกับตำแหน่ง และต้องผ่านการฝึกอบรมจากสถาบันพัฒนาผู้บริหาร กระทรวงศึกษาธิการ ภายใน 1 ปี จากกระบวนการคัดเลือกผู้บริหาร โรงเรียนต้องผ่านขั้นตอนต่าง ๆ หลายขั้นตอนดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 ได้พยายามที่จะสรรหามอบบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีคุณลักษณะที่ดีและเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่เพื่อพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2. 2547 : 8)

ในสภาพความเป็นจริงของสังคม ผู้บริหารไม่ได้ปฏิบัติงานเพียงเพราะอิทธิพลของตัวแปรใดตัวแปรหนึ่ง แต่มีหลายปัจจัยผสมผสานกัน อย่างไรก็ตามขนาดโรงเรียนและสถานภาพนับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหาร ซึ่งมีผลการวิจัยที่เกี่ยวกับขนาดโรงเรียน เช่น ไทยสุวรรณค์ เลิศสงคราม (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า ครูที่สอนชีววิทยาในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความเข้าใจในการสอนแบบสืบเสาะแตกต่างกัน ส่วน ประภาช ขอดมาลี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า บุคลากรในโรงเรียนขนาดต่างกันมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมแตกต่างกัน นอกจากนั้นยังมีตัวแปร เพศ ซึ่งเพศสามารถแบ่งตามกายภาพได้ 2 ประเภทคือ เพศชาย และเพศหญิง ซึ่งโดยธรรมชาติชายและหญิงมีความแตกต่างกันมาตั้งแต่กำเนิด มีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง เช่น กล่อมจิตคอนภริมย์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า ครูเพศหญิงมีความตระหนักถึงผลกระทบของ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าครุวิทยาาสตร์เพศชาย และจากผลการสัมภาษณ์ พบว่าครูผู้สอนส่วนมากยังทำการวิจัยในชั้นเรียนไม่ได้ และต้องการให้มีการจัดการอบรม สัมมนา สร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูในโรงเรียนขนาดเล็กเพราะยังขาดงบประมาณในการดำเนินการได้เอง จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องวิชาการเป็นอย่างดีเพื่อที่จะสามารถแนะนำและเป็นที่ปรึกษาให้กับคณะครูในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับงานวิชาการได้ และผู้บริหารควรเป็นผู้มี บุคลิกภาพ น่าเชื่อถือ มีการวางตัวที่เหมาะสม และควรปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากนี้ผู้บริหารควรมีความยุติธรรม วางตัวเป็นกลาง ไม่เอารัดเอาเปรียบลูกน้องและต้องเสียสละเพื่อส่วนรวม เพื่อให้ได้ข้อสนเทศที่มีความครอบคลุมมากขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาด โรงเรียนกับสถานภาพที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดนำไปเป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของข้าราชการครู ซึ่งจะส่งผลดี ต่อการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นรายด้านและรวมทุกด้าน
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพ และขนาดสถานศึกษาที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นรายด้านและรวมทุกด้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะคุณลักษณะที่ควรพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดสถานศึกษาที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน

3.1.2.1 โรงเรียนขนาดใหญ่

3.1.2.2 โรงเรียนขนาดเล็ก

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา ใน 4 ด้าน จำแนกเป็น

3.2.1 ด้านบุคลิกภาพ

3.2.2 ด้านความเป็นผู้นำ

3.2.3 ด้านความรู้ทางวิชาการ

3.2.4 ด้านความสามารถในการบริหาร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรม ลักษณะ หรือคุณสมบัติที่สำคัญที่ผู้บริหารควรมีตามทัศนะของข้าราชการครู ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะที่ดีทั้งทางร่างกาย ทางวาจา มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าตัดสินใจ มีความรับผิดชอบ ลักษณะท่าทาง ท่วงทีวาจา การแต่งกาย กิริยามารยาท การรู้จักวางตนให้เหมาะสม มีวินัย และเคารพกฎระเบียบ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ที่พบเห็น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถควบคุมอารมณ์ได้

1.2 ด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง ความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและคนทั่วไป เป็นที่ปรึกษาผู้ได้บังคับบัญชาได้ มีความสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน มีความยืดหยุ่นในการทำงานและค้นหาแนวทางแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน สามารถวินิจฉัยสั่งการได้รวดเร็ว มีเหตุผล สามารถโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม และมีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร

1.3 ด้านความรู้ทางวิชาการ หมายถึง ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการบริหารงานด้านวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วยงานด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน งานด้านส่งเสริมการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล ห้องสมุด นิเทศการศึกษา รู้และเข้าใจกฎหมาย ตลอดจนนรู้ระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

1.4 ด้านความสามารถในการบริหาร หมายถึง ความรู้ความสามารถด้านการจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยใช้แผนงานเป็นเครื่องมือในการบริหารสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมและเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนางาน มีการระดมทรัพยากรจากชุมชนเพื่อพัฒนาสถานศึกษา และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ การจัดองค์กรและระบบงานปฏิบัติตามกฎระเบียบ การเงินและพัสดุอย่างเคร่งครัด มีการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ จัดหาวัสดุอย่างเพียงพอ จัดบุคลากรเหมาะสมกับงานตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้

2. ขนาดโรงเรียน หมายถึง การจำแนกโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปี 2550 ซึ่งแบ่งตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการที่ใช้กำหนดจำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ 2 ขนาด ดังนี้

2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน

2.2 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

3. ข้าราชการครู หมายถึง ผู้บริหารและครูผู้สอน แบ่งออกเป็น 2 ตำแหน่ง คือ

3.1 ผู้บริหาร หมายถึง บุคลากรที่รับผิดชอบการบริหาร สถานศึกษาให้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน รวมทั้งผู้ที่รักษาการในตำแหน่งดังกล่าวด้วยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

3.2 ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 หมายถึง หน่วยงานที่ทำหน้าที่บริการ ติดต่อประสานงาน เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ซึ่งมีอำเภอในเขตรับผิดชอบ 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอยางตลาด อำเภอหนองกุงศรี อำเภอห้วยเม็ก อำเภอท่าคันโท และกิ่งอำเภอฆ้องชัย ปีการศึกษา 2550

5. ปฏิสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ตำแหน่ง และขนาด โรงเรียน ที่มีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร 4 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความเป็นผู้นำด้านความรู้ทางวิชาการ และความสามารถในการบริหาร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใช้เป็นแนวทางในการวางแผน
กำหนดนโยบาย เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY